

แนวโน้มของผู้ป่วยฟันสึกกลุ่มหนึ่งในคลินิกบัณฑิตศึกษาทันตกรรมประดิษฐ์

ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพูช ทบ., M.S.D., ทด (กิตติมศักดิ์)¹
 สุจิตา อนุสรณินิตสาร วทบ., ทบ., Cert. in Partial Prosthodontics, M.S.D.¹
 ปรีวันท์ จันทรเวช²
 เทวฤทธิ์ สมโคตร²

¹ ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
² นิสิตทันตแพทย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่พบบ่อยในผู้ป่วยที่มาขอรับบริการใส่ฟันในคลินิกทันตกรรมประดิษฐ์บัณฑิตศึกษา ซึ่งได้แก่ฟันสึก โดยศึกษาตำแหน่งฟันสึก รูปแบบการเกิดฟันสึก ความรุนแรงของฟันสึก และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรุนแรงของฟันสึก

วิธีการศึกษา การศึกษานำร่องทำโดยสำรวจเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางทันตกรรมประดิษฐ์ จากแบบหล่อศึกษาจำนวน 159 ราย แล้วสุ่มเลือกศึกษาแบบหล่อศึกษาของผู้ป่วยที่มีฟันสึกมากที่สุดจำเป็นต้องรักษาโดยการฟื้นฟูสภาพช่องปากจำนวน 57 ราย ที่มาขอรับบริการในคลินิกบัณฑิตศึกษา ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างปีพุทธศักราช 2534-2540 เพื่อศึกษาตำแหน่งของฟันสึก รูปแบบการเกิดฟันสึก ระดับความรุนแรงของฟันสึก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของฟันสึก และบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลที่ออกแบบโดยผู้วิจัยการศึกษาเฉพาะการสึกของฟันด้านบดเคี้ยวหรือบริเวณปลายฟันด้านริมฝีปากหรือข้างแก้มไปยังด้านลิ้น เกณฑ์วัดความรุนแรงของฟันสึกใช้ดัชนีวัดความรุนแรงของฟันสึกของ Johansson การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ non-parametric ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

ผลการศึกษาและสรุป พบว่าผู้ป่วยร้อยละ 92.98 มีฟันสึกในฟันหน้าและฟันหลังทั้งขากรรไกรบนและล่าง จำนวนร้อยละ 5.26 มีฟันสึกเฉพาะฟันหน้าทั้งขากรรไกรบนและล่าง ฟันล่างมีระดับความรุนแรงของฟันสึกสูงกว่าฟันบน ฟันหน้าสึกรุนแรงกว่าฟันหลัง ทั้งขากรรไกรบนและล่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.005$) ผู้ป่วยอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มที่เริ่มพบฟันสึกรุนแรง และผู้ป่วยเพศชายมีระดับความรุนแรงของฟันสึกสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) นอกจากนี้จำนวนฟันคู่สบยังมีสหสัมพันธ์กับความรุนแรงของฟันสึก กลุ่มที่มีฟันคู่สบในฟันหลังเหลือมากกว่า 6 คู่ มีระดับความรุนแรงของฟันสึกน้อยกว่ากลุ่มที่มีฟันคู่สบในฟันหลังเหลือน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 คู่ อย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$)

ส่วนฟันล่างมักสึกด้านปลายฟันลงมา อาจจะได้บ้างที่มีการสึกด้านลิ้นร่วมด้วยซึ่งทำให้เกิดการสึกแบบเฉียง ส่วนลักษณะการสึกแบบหว้าในฟันหน้าทั้งบนและล่างจากกลุ่มศึกษาก็อาจพบได้ ซึ่ง Pickard และคณะ¹⁵ รายงานว่า ลักษณะนี้เป็นผลร่วมกันระหว่างการสึกเหตุดัดเคี้ยวกับการสึกกร่อนของฟัน นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะสึกหว้าในฟันหลัง ก็ค่อนข้างพบได้มากกว่าฟันหน้าโดยมีรายงานว่า สาเหตุมักเกิดจากการกัดกร่อนของฟันโดยกรดภายในหรือภายนอกร่างกาย

จากผลที่ได้ว่า ฟันหน้ามีระดับความรุนแรงของฟันสึกสูงกว่าในฟันหลัง อาจบ่งชี้ได้ว่าผู้ป่วยที่มีระดับความรุนแรงของฟันสึกในฟันหน้าที่ต้องรับการฟื้นฟูสภาพช่องปากอาจไม่ควรรับการรักษาด้วยคอมโพสิตเรซิน เช่นกรณีของฟันหน้าบนด้านเพดานเนื่องจากเป็นวัสดุที่ค่อนข้างสึกได้ง่าย สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรุนแรงของฟันสึกกับอายุนั้น แนวโน้มค่อนข้างสูงขึ้น เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในฟันหลัง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยหลายฉบับ^{7,16, 17,18}

ในการศึกษานี้เลือกใช้ดัชนีวัดระดับความรุนแรงของฟันสึกของ Johansson¹ ในการบันทึกระดับความรุนแรงของฟันสึกบนด้านบดเคี้ยวหรือด้านปลายฟัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นดัชนีที่สะดวกในการตรวจสอบและนำมาใช้งาน อีกทั้งความถูกต้องแม่นยำในการแปลผลค่อนข้างสูง แต่ดัชนีวัดระดับนี้

แบ่งไว้สำหรับการตรวจจากภายในช่องปากและแบบหล่อศึกษา ส่วนในการศึกษาครั้งนี้ทำการตรวจสอบจากแบบหล่อศึกษาเท่านั้น จึงไม่สามารถทำการศึกษาที่สมบูรณ์ได้ และอาจไม่ตรงตามมาตรฐานของ Johansson¹ นัก คืออาจได้ค่าน้อยกว่าความเป็นจริง ดังนั้นอาจนำดัชนีหรือวิธีการอื่น ๆ^{17,19} มาช่วยในการพิจารณาการเกิดสภาวะฟันสึก เพื่อให้เกิดความถูกต้องแม่นยำสูงขึ้นในโอกาสต่อไป

บทสรุป

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปเริ่มมีการสึกของฟันที่รุนแรงจึงควรเฝ้าระวังอุบัติการณ์เกิดฟันสึกในผู้ป่วยอายุ 40 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ยังพบว่า ฟันหน้ามีระดับความรุนแรงของฟันสึกสูงกว่าฟันหลังอย่างมีนัยสำคัญ ($P > 0.001$) ส่วนจำนวนฟันคู่สบที่ลดลงโดยเฉพาะในฟันคู่สบของฟันหลังจะส่งผลให้ระดับความรุนแรงของฟันสึกสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนโดยเงินทุนอุดหนุนการวิจัยคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3205-312/2540

The trend of Tooth wear in a group of patients in Graduate Prosthodontic Clinic

Abstract

Objective This research was intended to study position, patterns and severity including factors effected to severity of tooth wear which had shown to be one of the major problems of the patients in Graduate Prosthodontic Clinic.

Methods of study : As the pilot study, 159 study casts from the patients who came into the Graduate Prosthodontic Clinic, Chulalongkorn University during the year 1991-1997 had been investigated for prosthodontic problems. Then, 57 study casts of oral rehabilitated patients who had shown worn dentitions were randomly selected. The study of position, patterns and severity of tooth wear were investigated in terms of occlusal and incisal wear from labial or buccal to lingual aspect. The recorded information form was designed by the researchers. Johansson Index was used to indicate the degree of tooth wear. The data was statistically analyzed by using non-parametric method and computerised program SPSS.

Results and Conclusion It was revealed that 92.98% of the patients had shown tooth wear in anterior and posterior teeth in both arches and 5.26% of patients with tooth wear only in anterior teeth in both arches. It was also found that lower teeth showed more severity of tooth wear than upper teeth and anterior teeth showed more severity of tooth wear than posterior teeth in both arches significantly for all age groups ($P > 0.005$). The patients aged over forty had incidence of severe tooth wear. The number of occluding pairs of teeth present showed correlation with degree of tooth wear. Persons with more than 6 pairs of posterior occluding teeth had significantly lower mean wear indices than persons with less than or equal to 6 pairs of occluding teeth ($p > 0.05$).

Key words : tooth wear, incisal wear, occlusal wear, attrition